

10. *Lacerta muralis muralis* Laur. — Стененъ гущеръ, Сивъ гущеръ.

Lacerta muralis Laur.; Ковачевъ, Херпетологична фауна 1912. стр. 32.

Lacerta muralis Laur.: Schreiber, Herpetologia europaea 1912. p. 410.

Lacerta muralis typica; Boulenger, Monograph. of Lacertidae 1920. I p. 162.

Lacerta muralis subsp. fusca Bedr.; Werner, Glasnik 1898. p. 147.

Най-разпространениятъ гущеръ въ България. Срѣща се главно изъ низ-
китѣ силно-припечни каменисти и голи мѣста, като се крие изъ пукнати-
нитѣ на скалитѣ и между камънитѣ. Има го, както край брѣга на Черното
море, така и въ планинитѣ рѣдко до 1500 м. вис. и то само по камени-
ститѣ и силно припечни мѣста. Гущера е пѣргавъ, добре се катери; опаш-
ката му се много лесно кжса при ловене. Българско народно название тоя
гущеръ нѣма; наименованието „стененъ гущеръ“ е преводно отъ латинското.

Разпространение въ България:

Черноморското крайбрежие: 1. Въ околността на гр. Варна (2 екз. Ц.
М., 25. V. 1928 отъ Д-ръ Бурешъ; Ковачевъ 1905 стр. 7); при с. Доленъ-

Чифликъ на югъ отъ Варна (2 екз. Ц. М., 22. VI. 1931 отъ П. Дрѣнски). — 2. Около гр. Бургасъ (Ковачевъ 1905 стр. 7). — 3. Въ гората при постъ, „Урдовица“ между с. Кюприя и гр. Василико (1 екз. Ц. М., 17. V. 1931 год. отъ П. Дрѣнски). — Около гр. Ахтополъ (1 екз. Ц. М., 8. VII. 1920 отъ Д. Илчевъ).

Северна България: 1. Около гр. Русе (Ковачевъ 1894 стр. 746; Ковачевъ 1912 стр. 32; Boulenger 1920 I. p. 175). — 2. При с. Новъ-градъ на р. Янтра, Свищовско (3 екз. Ц. М., 21. IX. 1931 год. отъ Фр. Фусъ). — 3. Въ околността на гр. Никополъ (3 екз. Ц. М., 23. VI. 1930 отъ Н. Радевъ) и при с. Сомовитъ, Никополско (2 екз. Ц. М., 7. V. 1930 отъ Н. Радевъ). — 4. Около гр. Видинъ (Ковачевъ 1905 стр. 7). — 5. При с. Калугеръ, Бѣлоградчишко (13 екз. Ц. М., отъ Гер. Кръстевъ, 1926 год.); около гара Орешецъ, Бѣлоградчишко (2 екз. Ц. М., 15. VII. 1931 отъ Кр. Тулешковъ). — 6. Около с. Долна Бешовица, Вратчанско (1 мъжки екз. Ц. М., 16. II. 1925 отъ Н. Радевъ). — 7. Монастира „Седемъ престола“, Вратчанско (2 екз. Ц. М., 12. VII. 1931 отъ Борисъ Китановъ). — 8. По скалиститѣ мѣста около гр. Тетевенъ (Wagner 1898 p. 17, subsp. fusca Wedg; сжщо Ковачевъ 1903 стр. 172 и 1905 стр. 7; Boulenger 1920 I. p. 175; Volkau 1924 p. 16 дава отъ Тетевенъ типичната форма). — 9. При с. Гарваница, Ловчанско (2 екз. Ц. М., 30. IV. 1924 отъ Н. Радевъ). — 10. Около монастира „Зелениковецъ“, Троянско (4 екз. Цар. Муз., 18. VII. 1923 отъ Н. Радевъ). — 11. Подъ върхъ Юмрукъ-Чалъ на 1900 м. вис. (2 екз. Ц. М., 27. IV. 1924 отъ П. Дрѣнски). — 12. Около гр. Търново (Ковачевъ 1905 стр. 7). — 13. По скалитѣ около с. Мадара, Шуменско (1 младъ екз. Ц. М., 5. X. 1924 отъ Д-ръ Бурешъ). — 14. Около гр. Шуменъ (Ц. М., 2. X. 1926 отъ учителя В. Поповъ).

Южна България: 1. При гр. Панагюрище (Boulenger 1920, I p. 175). — 2. Изъ каменнитѣ огради на Варварскитѣ и Ели-деренски лозя, Пазарджишко (Христовичъ 1892 стр. 425). — 3. Около гр. Пловдивъ и по Пловдивскитѣ тепета (Ковачевъ 1905 стр. 7). — 4. При с. Лѣджене, Родопитѣ (Цар. Муз., 28. VII. 1925 отъ П. Дрѣнски). — 5. По скалитѣ около р. Лепаница при Чепино-баня, Родопитѣ на 1000 м. вис. (2 екз. Ц. М., 12. VIII. 1927 отъ П. Дрѣнски). — 6. Въ околността на с. Фотенъ, Пещерско, 1400 м. вис. (4 екз. Ц. М., 22. VI. 1924 отъ Н. Радевъ) и около с. Ясж-Кория, Пещерско, Родопитѣ 1700 м. вис. (2 екз. Ц. М., 21. VI. 1924 отъ Н. Радевъ). — 7. Изъ скалиститѣ мѣста подъ върхъ Карлъкъ, въ централни Родопи, 1700 м. вис. (2 екз. Ц. М., 31. VII. 1931 отъ Йорд. Цонковъ). — 8. Въ централнитѣ Родопи надъ с. Стойкитѣ покрай пѣтя за с. Чепеларе на 1300 м. вис. (2 екз. Ц. М., 31. VII. 1931 отъ Йорд. Цонковъ); по скалитѣ край пѣтя отъ гр. Пашмаклъ за с. Прогледъ на 1200 м. вис. (2 екз. Ц. М., 29. VII. 1931 отъ Йорд. Цонковъ); по скалитѣ около с. Чепеларе на 1100 м. вис. (2 екз. Ц. М., 29. VII. 1931 отъ Йорд. Цонковъ; и 4 екз. отъ Н. Радевъ, 29. VI. 1924 год.). — 9. По скалитѣ и въ лозята при гр. Станимака (Ц. М., 25. VII. 1931 отъ Йорд. Цонковъ) и по скалитѣ въ мѣстността „Бѣла Черква“, южно отъ Пловдивъ, Родопитѣ 1300 м. вис. (2 екз. Ц. М., 2. VIII. 1931 отъ Йорд. Цонковъ). — 10. Около гр. Казанлъкъ (Ц. М., 8. IV. 1925 отъ Сл. Сарафовъ). — 11. Въ околността на гр. Котелъ (8 екз. Ц. Музей, 9. IV. 1932 г. отъ В. Георгиевъ); върхъ

„Жеравненски ржтъ“, Котленско (2 екз. Ц. М., 19. IV. 1933 отъ Л. Брънековъ). — 12. При гр. Малко-Търново въ юго-източ. България (2 екз. Ц. М., 5. V. 1921 отъ П. Петковъ и 3 екз. на 15. VI. 1933 г. отъ Йорд. Цонковъ и П. Дрънски); на пѣтя между с. Рѣзово и гр. Малко-Търново по турск. граница, Странджа пл. (1 екз. Ц. М., 14. VI. 1933 отъ Йорд. Цонковъ).

Юго-западна България: 1. Въ околността на София (Ковачевъ 1905 стр. 32, по Христовичъ), при с. Бояна (3 екз. Ц. М., отъ Н. Миладиновъ презъ 1921 и 1926 год.), при с. Панчерево (2 екз. Ц. М., 2. VII. 1921 отъ Н. Радевъ) и при с. Владая (2 екз. Ц. М., 4. VI. 1922 отъ Н. Радевъ). — 2. При гара Своге, с. Своге и гара Лакатникъ, Софийско, Искърското дефиле (6 екз. Ц. М., 18. V. 1922, 4. X. 1931, 30. V. 1931 и 18. IX. 1932 год. отъ Д-ръ Ив. Бурешъ). — 3. Изъ пукнатинитѣ на скалитѣ около пѣтя отъ с. Своге за с. Искрець, Софийско (4 екз. Ц. М., 2 отъ които съ портокалено-червено оцвѣтени люспи на коремната страна, уловени на 1. VI. 1931 отъ Йорд. Цонковъ), въ околността на с. Искрець и при мина „Отечество“, не далечъ отъ това село (2 екз. Ц. М., 2. VI. 1931 отъ П. Цонкова). — 4. По скалиститѣ и сипейни мѣста на Лозенъ планина, около Германския манастиръ (Д-ръ Бурешъ). — 5. Въ Араба-конашкия проходъ, Стара пл. (Ц. М., 28. VI. 1929 отъ Н. Радевъ). — 6. Около гр. Кюстендилъ (4 екз. Ц. М., отъ които на една, коремнитѣ люспи нарѣдко сж оцвѣтени оранжево-червено, 1. X. 1931 г. отъ Г. Калевъ); около гара Земенъ, Кюстендилско (2 екз. Ц. М., 7. V. 1933 г. отъ Ив. Юлиусъ). — 7. По височината „Чепанъ“ около с. Драгоманъ, Софийско (5 екз. Ц. М., 28. V. 1932 г. отъ Йорд. Цонковъ). — 8. По пѣтя край рѣка Бистрица за „Парангалица“, Горно-Джумайско (5 екз. Ц. М., 14. VII. 1932 г. отъ Йорд. Цонковъ).

Общото разпространение на *Lacerta muralis* заедно съ множеството му подвидове и форми обхваща: часть отъ северна Европа (на северъ до Холандия, срѣдна и западна Германия и срѣдна Полша), цѣла срѣдна Европа (отъ Франция до срѣдна Полша), цѣла южна Европа и северо-западна Африка (subsp. *becagei* Seo.). Типичната форма *Lacerta muralis muralis* Laur. се срѣща обаче само въ казаната часть отъ северна Европа, въ цѣла срѣдна Европа, на югъ до Пиренейската и Алпийска области и на Балканския полуостровъ. Въ Пиренейския и Апенински полуострови сж разпространени други подвидове.

На Балканския полуостровъ Стенния гущеръ е разпространенъ по цѣлото му протяжение отъ Дунава до Мореа и отъ Адриатическо до Черноморета. Освенъ типичната форма тукъ се срѣщатъ още и подвидоветѣ: *albanica* Vu. (въ Албания), *breviceps* Boul. (на Баба планина въ Херцеговина) и *maculiventris* Wern. (въ Истрия).